

لایحه بودجه ۱۴۰۰ که دولت به مجلس برد آنقدر اشکالات مهمی دارد که نمایندگان یا باید کلیات را رد کنند یا اصلاحات اساسی انجام دهند

مورد عجیب بودجه ۱۴۰۰

برعکس نتیجه گیری کسانی که معتقدند مهم‌ترین ویژگی دولت روحانی کم‌توانی و کم‌تحریکی آن بوده، این روزها اتفاقاتی در حال وقوع است که مردم و افکار عمومی را به سمت وسوی دیگری هدایت می‌کند و این مساله را به اثبات می‌رساند که دولت حسن روحانی، بیشتر از هر چیز دیگر به لجبازی روی آورده است. به اتفاقات همین یک هفته، ۱۰ روز اخیر اگر نگاه کنید تا بفهمید واقعا چه اقداماتی باعث شده که چنین برآیندی از عملکرد دولت حاصل شود. دولت در همین ایام، با یک تخلف قطعی از قانون، نسبت به ابلاغ دومورد از قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی کوتاهی کرد؛ یکی طرح پرداخت پارانیه برای تأمین کالاهای اساسی که چندروز پیش فرصت ۵ روزه آن به پایان رسید و راسا از سوی رئیس مجلس ابلاغ شد و دیگری طرح دوفوریتی اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها که مهلت ۵روزه آن هم روز دوشنبه به پایان رسید و عصر روز گذشته محمدباقر قالیباف به جای حسن روحانی آن را ابلاغ کرد. صرف‌نظر از این دو مورد که شاید دولت مدعی باشد نظرسنجی آنها لحاظ نشده است، ماجرای عجیب‌تری هم در جریان است که به لحاظ ماهیتی دقیقاً در مقابل دومورد قبلی قرار دارد و آن هم ماجرای اصلاح ساختار بودجه است.

برنامه بودجه در سال گذشته با ارائه بسته‌ای ۱۲۰ صفحه‌ای به مجلس دهم که ششام ۶۰ پروژه اصلی برای اصلاح ساختار بودجه بود فرآیند تغییر را کلید زد ولی به نتیجه نرسیده بررسی‌ها ناقص ماند. پس از تشکیل مجلس یازدهم و در شرایطی که آن فرآیند در مجلس قبل کمی جلو رفته ولی به نتیجه نرسیده بود، نمایندگان با مینا قرار دادن ایده‌های سازمان برنامه بودجه و بررسی‌هایی که در مجلس دهم شده بود کار را ادامه دادند تا پیش از آذرماه بتوانند موضوعات اولیه را به نتیجه برسانند. نکته قابل توجه این است که از اولین جلسات اصلاح ساختار بودجه در کمیسیون برنامه بودجه، نمایندگان دولت و کارشناسان سازمان برنامه حضور داشتند مضاف بر اینکه محمدباقر نوبخت، رئیس سازمان و معاون رئیس‌جمهور نیز در چندین جلسه حضور پیدا کرد و نظرات خود را در این خصوص به نمایندگان مجلس و محمدباقر قالیباف، رئیس پارلمان انتقال داد.

این جلسات برای حدود ۴ ماه ادامه داشت تا حدود یک‌ماه پیش که طرح مجلس برای تغییر برخی احکام بودجه آماده شد، در این حین اما به ناگاه دولتی‌ها مخالف اصلاح ساختار بودجه شدند و با وجود اینکه بسیاری از نظراتشان در طرح مجلس اعمال شده بود، گفتند که ما فرصت چندین اسمری را نذاریم، اتفاق عجیبی که موجب تعجب مجلسی‌ها و بسیاری از کارشناسان سیاسی و اقتصادی کشور شد. نهایتاً با فرارسیدن موعد ارسال بودجه به مجلس، مشخص شد که

عمومی ۲۹ درصد در نظر گرفته شده که پایین‌ترین میزان در چند دهه اخیر است. او البته این انتقاد را در حالی مطرح می‌کند که مدت‌هاست کمیسیون اقتصادی طرح اصلاح پایه‌های مالیاتی را در مجلس در دست بررسی دارد و با وجود اینکه دولت می‌داند که فرار مالیاتی بزرگی در کشور در حال وقوع است از بهره‌گیری تنظیم روابط و پایه‌ای مالیاتی صحیح استنکاف می‌کند.

در این میان اما آنچه در میان اعتراضات عمومی کارشناسان اقتصادی و نمایندگان مجلس به خوبی به چشم می‌آید این است که دولت برای تأمین منابع بودجه سال آینده با در نظر داشتن یک فرض غلط اقدام به تنظیم هزینه‌ها و درآمدها کرده است. بدین شکل که با افزایش ۲۵۰ درصدی سهم فروش نفت یا اوراق سلف، به انتظار نشسته که با حضور بایدن در کاخ سفید همه تحریم‌های کشور برطرف شده و صورت ناگهانی و با زرقام بسیار بالا درآمدهای حاصل از صادرات نفت به خزانه دولت سرازیر شود؛ اتفاقی که حتی اگر احتمال آن هم وجود داشته باشد هیچ عقل سلیمی تأیید نمی‌کند یا این ضریب به آن پرداخته شده و امیدوار به وقوع آن باشیم. بسیاری از کارشناسان صرف‌نظر از اینکه واقعیات میدانی

رشد بودجه‌های شرکت دولتی را ۱۵-۱۰ درصد افزایش می‌دهید ولی رشد بودجه عمومی ۵۰ درصد است؟ اینها هیچ سختی با هم ندارد. یا اینکه رشد حقوق‌ها ۲۵ درصد است و رشد بودجه عمومی ۵۰ درصد. اینها مسائل و موضوعاتی است که برای کشور و مردم مشکلات زیادی را ایجاد خواهد کرد.

گفت‌وگو

جعفر قادری عضو کمیسیون برنامه و بودجه در گفت‌وگو با «فرهنگ‌یگان»:

ناچاریم لایحه بودجه را از اساس اصلاح کنیم

بخش عمده‌ای از بودجه مبتنی بر استقراض است

رشد عجیب بودجه جاری غیرقابل قبول است

رشد بودجه‌های شرکت دولتی را ۱۵-۱۰ درصد افزایش می‌دهید ولی رشد بودجه عمومی ۵۰ درصد است؟ اینها هیچ سختی با هم ندارد. یا اینکه رشد حقوق‌ها ۲۵ درصد است و رشد بودجه عمومی ۵۰ درصد. اینها مسائل و موضوعاتی است که برای کشور و مردم مشکلات زیادی را ایجاد خواهد کرد.

بودجه را باید شخم بزنیم

استاد اقتصاد دانشگاه شیراز با اشاره به اینکه بودجه ارائه شده از سوی دولت نسبتی با اصلاح ساختاری مدنظر مجلس که به دولت هم ابلاغ شده ندارد، افزود: «اگر این بودجه به همین شکل مصوب شود کاملاً در تضاد با اصلاح ساختاری است که در طرح مجلس بیان کردیم و دقیقاً مغایر برآوردی است که ما مدنظر داریم. در واقع باید بگویم اساساً طرح مجلس برای اصلاح ساختار بودجه یک مسیر را طی می‌کند و لایحه بودجه ارسالی از سوی دولت یک مسیر دیگری را می‌رود.»

وی در جمع‌بندی بحث خود تأکید کرد: «با این توضیحات و توصیفات که بیان کردم به نظر می‌رسد باید به کمیسیون تلفیق برویم و بودجه را شخم بزنیم. از این رو صراحتاً تأکید می‌کنم که با باید اصلاحات اساسی در بودجه داشته باشیم یا به کلی آن را رد کرده و به دولت برگردانیم تا شاید دولت این اصلاحات را روی آن انجام دهد.»

قادری تأکید کرد: «به فرض اینکه مجلس بودجه را رد کند، دولت باید اصلاحات جدی در آن داشته باشد و اگر نسبت به این مساله اقدام نکند، طبق برنامه ششم مجلس باید خود ورود کرده و مشکل را رفع کند، چرا که ما نمی‌توانیم بودجه‌ای که مشکل دارد را به این شکل مصوب کنیم.»

عمده‌ای از بودجه مبتنی بر استقراض است. اینها باعث شده عملاً این بودجه قابل قبول نباشد.»

در صورت تصویب بودجه با ایرادات کنونی دولت بعدی امکان نفس کشیدن نخواهد داشت

جعفر قادری با بررسی سرنوشت دولت آینده در صورت تصویب این بودجه در مجلس متذکر شد: «در صورت تصویب بودجه با همین ایرادات کنونی دولت بعدی امکان و فرصت نفس کشیدن ندارد. اگر کسری‌ها را بخواهند از طریق اسناد خزانه و اوراق سلف نفتی تأمین کنند، طبیعی است منجر به افزایش نقدینگی و افزایش پایه پولی می‌شود و به دنبال آن تورم جدی ایجاد می‌شود و می‌تواند قشرهای با درآمدهای ثابت و قشرهای با درآمد پایین را شدیداً مساله‌دار کند. در اثر این اتفاقات حجم اقتصاد کاهش می‌یابد، رشد اقتصادی کم می‌شود و مردم روزبه‌روز از نظر مالی ضعیف‌تر خواهند شد. همین‌طور نرخ ارز را افزایش می‌دهد.»

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس با بیان اینکه انتظار داشتیم سهم درآمدهای مالیاتی و همچنین سهم واگذاری‌ها افزایش یابد، تأکید کرد: «دولت باید توضیح دهد بر چه مبنایی

فرض برداشته شدن حتمی تحریم‌هاست، به‌صورتی که امکان فروش نفت برای ما وجود داشته باشد. البته این هم تأکید شده که اگر امکان فروش نفت وجود نداشته باشد انتشار اوراق سلف نفت که قبلاً توسط مجلس رد شده و دولت اجازه انتشار آنها را نیافته بود، دوباره مطرح شده است. از این رو باید تأکید کرد دولت در بودجه‌نویسی امسال مینها را غلط انتخاب کرده است.»

بخش عمده‌ای از بودجه مبتنی بر استقراض است

وی با ارائه توضیح بیشتر در این خصوص افزود: «تصور نویسندگان این بودجه بر این است که ما حتماً باید مذاکره و توافق کنیم. این مساله به نگاه‌های غلطی برمی‌گردد که در دولت وجود دارد، همان نگاهی که بخش عمده‌ای از معضلات و مشکلاتی کنونی کشور به آنها برمی‌گردد، لاجرم باید گفت مشکلاتی که اکنون به واسطه نگاه غلط دولت برای مردم ایجاد شده، در صورت تصویب اجرای بودجه کنونی ارسال شده به مجلس، نه‌تنها ادامه یافته که تشدید هم خواهند شد. برای مثال سهم درآمدهای نفتی در بودجه ارسالی بیش از ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است. همچنین بخش

مالیات‌ها تنها ۲۴ درصد منابع بودجه را تشکیل می‌دهند

عضو کمیسیون برنامه و بودجه با اشاره به اینکه سهم هزینه‌های جاری در بودجه امسال مجدداً بسیار بالا در نظر گرفته شده، افزود: «ارقام در نظر گرفته شده برای هزینه‌های جاری کشور به هیچ عنوان با شرایط کنونی ما سازگار نیست.»

وی افزود: «نکته مهم دیگر در مورد سهم درآمدهای مالیاتی است، این بخش در بودجه با وجود اینکه می‌توانست با تداپی بیشتری از ارقام کنونی باشد بدون اینکه به افشار کم‌درآمد جامعه فشاری وارد کند، بسیار پایین در نظر گرفته شده، به‌صورتی که رقم امسال به پایین‌ترین سطح در طول سال‌های گذشته یعنی حدود ۲۴ درصد رسیده است.»

مهم‌ترین فرض دولت در بودجه‌نویسی امسال رفع تحریم‌هاست

قادری با تأکید بر اینکه فرض دولت برای نوشتن چنین بودجه‌ای رفع کامل تحریم‌ها از اقتصاد ایران است، توضیح داد: «مهم‌ترین فرضی که دولت در بودجه امسال در نظر گرفته و براساس آن هزینه‌ها و درآمدها را تنظیم کرده است،

جعفر قادری، اقتصاددان و عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «فرهنگ‌یگان» توضیحاتی دربارہ جزئیات لایحه بودجه سال آینده دولت که اخیراً به مجلس ارسال شده، ارائه کرد و به نقد بخش‌هایی از آن پرداخت. وی در ابتدای این گفت‌وگو با تأکید بر اینکه الزاماً کمیسیون تلفیق باید ورودی جدی برای اصلاح بودجه ارائه شده دولت داشته باشد، گفت: «من معتقدم با توجه به جزئیات مختلف لایحه دولت، اگر کمیسیون تلفیق اصلاحات اساسی در بودجه نداشته باشد، این لایحه چیزی برای دفاع کردن ندارد و حتماً باید از سوی نمایندگان رد شود.»

رشد عجیب بودجه جاری غیرقابل قبول است

قادری با اشاره به برخی ایرادات بودجه اضافه کرد: «رشد بودجه نسبت به سال گذشته، در قیاس با لوايح ارائه شده به مجلس در سال‌های قبل بی‌سابقه است. حدود ۵۰ درصد رشد بودجه در این خصوص قابل مشاهده است، به‌صورتی که از ۵۷۰ هزار میلیارد تومان به ۸۴۰ هزار میلیارد تومان رسیده و افزایش را در لایحه امسال مشاهده می‌کنیم که این حدوداً رشد نزدیک به ۵۰ درصدی را نشان می‌دهد. علاوه بر این باید تأکید کرد که نسبت هزینه‌های عمرانی به کل هزینه‌ها، نسبت بسیار پایینی است که این هم یکی دیگر از ایرادات عمده‌ای است که در بودجه امسال دیده می‌شود. ما معتقدیم با همین شرایط کنونی هم می‌توان رشد هزینه‌های عمرانی که اکنون حدود ۱۵-۱۰ درصد است را بیشتر از اینها در نظر گرفت و آن را محقق کرد.»

محمد صفایی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با «فرهنگ‌یگان»:

منابع درآمدي بودجه فضايي احصا شده‌اند

به نظر می‌رسد اگر مجلس بخواهد اصلاح کند باید اصلاحات اساسی انجام دهد.»

نگران لجبازی دولت

در صورت رد کلیات لایحه بودجه هستیم

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس ادامه داد: «تعداد قابل توجهی از نمایندگان نظرشان بر این است بودجه امسال در داخل مجلس اصلاح شود، چرا که معتقدند بازگرداندن لایحه به دولت برای اصلاح در سازمان برنامه، از یک سو فرآیندی طولانی است و از سوی دیگر ممکن است دولت را به لجبازی بیندازد، به‌صورتی که یا اصلاح نکند یا همین بودجه را با تغییرات مختصری بازگرداند و لذا بیشتر وقت مجلس را بگیرد.»

صفایی در ادامه گفت برآورد‌های اخیر نمایندگان مجلس این است که دولت اساساً عزمی برای اصلاح این بودجه نخواهد داشت و توضیح داد: «با همه این توصیفات نهایتاً این بودجه اصلاح خواهد شد و دولت هم مجبور است همین بودجه مصوب مجلس را ابلاغ و اجرا کند.»

وی در توضیح مهم‌ترین بندهایی که باید مورد اصلاح و تغییر اساسی قرار بگیرند، گفت: «اگر بخواهیم یک اولویت‌بندی مشخص داشته باشیم باید بگوییم اصلاح درآمدها و هزینه‌ها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است اما در وهله کنونی و به خاطر شرایطی که در آن قرار داریم باید در خصوص هزینه‌های دولت تجدیدنظر جدی صورت بگیرد و بعد از آن به سراغ درآمدهایی که در نظر گرفته شده برویم. برای مثال شاهدیم درآمد نفتی در نظر گرفته شده برای بودجه سال ۱۴۰۰ به شکل معناداری با واقعیات امروز جامعه متفاوت است و امکان تحقق آنها در آینده هم بسیار بعید خواهد بود. لذا چنین بودجه فضایی و غیرقابل‌تحقیقی را باید حتماً به صورت بنیادی اصلاح کنیم.»

محمد صفایی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس روز گذشته و در اظهارنظری بیان کرد نمایندگان مجلس به احتمال فراوان به کلیات لایحه بودجه ارسالی دولت رای مثبت نخواهند داد، لذا این لایحه برای اصلاحات به دولت بازگردانده خواهد شد. به همین منظور به برای وی رتقیم‌تاج جزئیات استدلال‌هایش درباره بودجه و پیش‌بینی رد کلیات را جویا شویم.

صفایی در ابتدای گفت‌وگو خود با «فرهنگ‌یگان» با توضیح اینکه برای اظهارنظر نهایی الزاماً باید در انتظار تشکیل کمیسیون تلفیق و اعلام‌نظر کمیسیون‌های مختلف بود، توضیح داد: «اینکه کلیات بودجه احتمالاً رد خواهد شد صرفاً نظر شخصی بنده بود ولی این نظر به خاطر اطلاعی بود که در گفت‌وگو با برخی نمایندگان حاصل شده بود. از این رو فکر می‌کنم نظر اصلی این باشد که بودجه اصلاح اساسی شود ولی شاید نظر غالب مجلس هم بر این باشد که همین بودجه را داخل مجلس اصلاح کنند.»

اصلاحات اساسی در انتظار بودجه

وی در پاسخ به این سوال که چرا ممکن است مجلس تصمیم بگیرد راساً دست به اصلاح بودجه سال آینده بزند، گفت: «هنوز جلسهای تشکیل نشده است، ولی از فحوای کلام برخی دوستان و همکاران این برداشت را داشته‌ام که شاید بازگرداندن بودجه نتیجه قابل قبولی به همراه نخواهد داشت. البته نظر خود بنده همچنان بر رد کلیات است، چون هم بودجه خیلی دست و دلبازانه بسته شده و هم در شرایط سخت اقتصادی و معیشتی مردم، دولت ۴۵ درصد هزینه‌های خود را افزایش داده است. از طرف دیگر احصای درآمدها هم فضایی دیده شده است. لذا

جبار کوچکی نژاد، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس در گفت‌وگو با «فرهنگ‌یگان»:

فقط در بخش آموزش و پرورش ۱۰ هزار میلیارد تومان کسری بودجه داریم

اصلاحات را انجام دهید. باید در این زمینه بحث شود، چرا که این موضوع در کمیسیون هنوز به شکل جدی مورد بررسی قرار نگرفته است؛ قرار است در هفته آینده این موضوع در کمیسیون بحث شود تا به چارچوب مشخصی برسیم، لذا در حال حاضر تصمیم قطعی گرفته نشده است.

آیا پیش‌بینی شما این است که مجلس به رد کلیات رای می‌دهد؟

نیاز است کمیسیون به صحن گرا دهد، چرا که تاکنون در کمیسیون تلفیق بحث‌نشده نمی‌توانم نظر قطعی بدهم.

برخی کارشناسان معتقدند ماجرای فروش نفت در لایحه بودجه رویایی است، نظر شما چیست؟

تا حدود ۲۰۰ هزار میلیارد تومان منابع نفتی پیش‌بینی کرده‌اند که با برداشتی که از صندوق توسعه ملی می‌شود، این رقم حدود ۷۵ هزار میلیارد تومان خواهد بود، لذا قرار است نزدیک به ۳۰۰ هزار میلیارد تومان آن از منابع نفتی تأمین شود که به نظر ما این امر رویایی است و با شرایطی که ما داریم تحقق آن سخت خواهد بود.

اگر این لایحه تصویب شود، چقدر کسری بودجه خواهیم داشت؟

فقط در یک بخش که بررسی کردیم و مربوط به شورای آموزش و پرورش بود، ۱۰ هزار میلیارد تومان کسری بودجه وجود داشت. نزدیک ۳۰۰ هزار میلیارد تومان برای مالیات در بودجه در نظر گرفته شده و این در حالی است که هیچ راه‌کاری برای آن در نظر گرفته نشده است که آیا می‌خواهند پایه مالیاتی را افزایش دهند یا برای قسمت جمع‌آوری فرار مالیاتی اقدام می‌کنند؟ لذا چون دولت راهکار را تعیین نکرده، مشخص نیست از کجا این درآمد را کسب می‌کند.

جبار کوچکی نژاد، نماینده مردم رشت و عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس در گفت‌وگو با «فرهنگ‌یگان» به بررسی جزئیات لایحه بودجه ۱۴۰۰ و نقدهایی که به این لایحه وجود پرداخت، مشروح این گفت‌وگو در ادامه آمده است.

با توجه به لایحه فعلی بودجه آیا قرار است کلیت بودجه ۱۴۰۰ رد شود؟

بودجه فعلی اشکالات اساسی دارد، چرا که جهت‌گیری بودجه با توجه به اصلاح ساختار بودجه متفاوت است و متأسفانه در جهت قشرهای آسیب‌دیده از کرونا نیست، البته بودجه مسیر عادی و سنتی خود را طی می‌کند و در این شرایط فعلی که کشور در آن قرار دارد، حتماً باید بودجه حمایتی از بخش‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده در نظر گرفته شود، اما این امر در بودجه مشخص نیست.

منابع ۶۰۰ هزار میلیارد تومانی دولت برای محرومیت‌زدایی و امور زیرساختی هزینه شده

با توجه به این نواقص چه اقداماتی انجام می‌شود، آیا مجلس بودجه را اصلاح می‌کند یا به دولت بازگردانده می‌شود؟

باید اصلاحات اساسی در بودجه انجام شود و جهت‌گیری آن تا حدودی تغییر کند، نکته مهم دیگر این است که باید بودجه مربوط به بخش‌های دولتی شفاف‌تر باشند، چون در زمانی که دولت بودجه نداشت از شرکت‌ها تأمین بودجه می‌کرد و ۶۰۰ هزار میلیارد تومان منابع در این زمینه در نظر گرفته شده است که این منابع می‌تواند به گرایش‌های محرومیت‌زدایی، زیرساختی و امثال آن اختصاص یابد، اما در حال حاضر چنین امری وجود ندارد. شما به‌عنوان نماینده مجلس موافق کدام مسیر اصلاحی هستید؟

اینکه رد کنید و لایحه بودجه ۱۴۰۰ را به دولت بازگردانید یا در مجلس